

N á v r h
programu Čs. strany s o c i a l i s t i c k é

"Strana bez pevného a rozumného programu se nevyvíjí, potácí se od pokusu k pokusu".

"V politice je neradno osobovati si neomylnost, ale každá strana má předsvědčení pevné; prýšící z rozumu a úsilí sloužit celku".

T.G.Masaryk

N á v r h

programu Čs. strany socialistické

Tím, že naši předkové stavěli náš národní a státní program na humanitě - opravdovém lidství, bratrství v národě i mezi národy - dávali uvědoměle programu malého národa v srdci Evropy obsah obecně lidský a tudíž vpravdě světový. Ve srovnání s národy velkými měla být malost tohoto národa kompensována světostí jeho programu a hřívnou, kterou přinese všeobecnému lidskému pokroku.

Protože realizace humanistických cílů - vytvoření lidsky důstojných vztahů v sociálně spravedlivé společnosti - je cílem nejen našeho programu národního, nýbrž i cílem socialismu, zapustil socialismus v našich zemích tak hluboké kořeny. Proto můžeme také plným právem prohlašovat, že socialismus znamená naplnění našich národních ideálů !

Vnitřní obsah našeho československého pojetí socialismu procházel postupným formováním, v němž se promítaly myšlenky humanismu, demokracie, vlastenectví, sociální požadavky, otázky slovanské vzájemnosti a česká otázka. Myšlenkové procesy u nás zákonitě navazovaly na obecné evropské a světové tendence pokrokového myšlení. Během 2. světové války došlo u nás k významným ideovým změnám, a to pokud jde jak o pojetí socialismu, tak i cestu k jeho uskutečnění, urychlil se proces psychologického státní naší společnosti, který vytvářel předpoklady úspěšné výstavbě socialistického státu v poválečném období. Rozpad dřívější válečné koalice světových velmocí a vyhrocení jejich vzájemných rozporů vedly svými důsledky k násilnému přerušení naší specifické cesty k socialismu k prosazení stalinského modelu v Československu.

Přes jiné pozitivní výsledky, jichž jsme v uplynulých 2⁰ letech dosáhli, vyvolabneorganické přenesení totalitního salinského modelu do našich podmínek celou řadu negativních jevů. Totalitní byrokratický systém, který nerespektoval základní lidská práva a demokratické svobody způsobil velké prohloubení morální krise naší společnosti, která se dtuje již od mnichovské kapitaluce a nacistické okupace. Tato morální krise naší společnosti a vláda strachu byly hlavními příčinami toho, proč stalinský systém v Československu, včetně svých přežívajících tendencí nebyl schopen vyřešit problém efektivní socialistické ekonomiky.

Specifičnost československé cesty k socialismu tkví především v návaznosti na naše národní tradice humanistické a demokratické. Každá programová koncepce, která má sehrát pozitivní úlohu v životě československého lidu, musí tento fakt plně respektovat. Proto také z identity humanistických cílů našeho národního programu a humanistických cílů socialismu vychází Čs. strana socialistická při formulaci své koncepce socialismu humanitního.

II. IDEOVÁ VÝCHODISKA KONCEPCE HUMANITNÍHO SOCIALISMU

Československá strana socialistická, se hlásí svým programem k humanistickému pojetí socialismu, jemuž jsou ideovým východiskem antropologická filosofie /filosofie člověka/ a obecně platné principy humanitní /otázky /etiky, a které jev našich československých podmínkách podporováno také naším dosavadním historickým vývoje, vyznačujícím se právě silnou humanistickou a demokratickou tradicí.

H u m a n i s m u s není žádná fikce, nýbrž společenská realita, která má svůj přirozený základ v lidské družnosti /vzájemnosti/. který je více nebo méně vzorem všem lidem. Na tomto základě spočívají principy humanitní etiky, které tvoří všelidské jádro každé dobové modifikace morálky a jsou proto akceptovány společností jako celkem.

Tyto obecně platné mravní principy kladou požadavky na chování člověka jako jednotlivce a dodávají lidskému životu mravního smyslu a hodnoty. Jestliže aplikujeme tyto mravní zásady na společenskou realitu a nepotlačujeme přitom hlas svého svědomí méně vznešenými motivy, nežli jsou motivy etické, musíme nutně dospět k jedinému závěru - k socialismu, jako společenskému systému, v němž budou realizovány opravdu lidské vztahy v sociálně spravedlivé společnosti a plná seberealizace člověka, jakožto mravního individua.

Humanitní socialismus spočívá na důvěře v mravní hodnotu člověka. V lidstvist a v lidství a akceptuje podíl mravní spoluodpovědnosti každého jednotlivce za stav společnosti, v níž žije. Humanismus, který je základem našeho pojetí socialismu, naprosto neznamena citovou změkčilost, pasivitu či tolstojovské "neprotivení se zlému násilím". Naopak na základě etické motivace žádá rozhodný a důsledný boj proti všem společenským zlořádům, protýveškerému násilí, útlaku, diskriminace a sociální degradaci člověka. Jestliže neexistuje žádný jiný způsob, jak tato společenská zla odstranit, pak pokládá revoluci proti společenskému systému, který toto zlo produkuje nejen za mravně oprávněnou, ale i nutnou. Tím jedán i poměr humanitního socialistické revoluci.

Demokracie i socialismus vyrostly ze společenského základu : z humanistických idejí, představují politicko-spoolečenské formy, v níž se tyto ideje realizují. Dějiny moderního socialismu jsou dokladem, že politické požadavky socialismu vznikly důsledným domýšlením demokracie do všech důsledků, zvláště v oblasti hos odářské. Socialismus znamena osvobození člověka od sociálního strachu

to znamená, jak od strachu hospodářského, existenční nejistoty a nedostatku, tak od strachu politického. Proto je d e m o k r a c i e základní podmínkou při uskutečňování socialistických cílů, proto je socialismus důsledným uskutečňováním demokracie až za hranice, které buržoasie bez nebezpečí ztráty svého mocenského postavení nemůže překročit. Jedině účinný systém demokracie vytváří záruky, aby socialismus nestal se obětí osobních zájmů příslušníků vládnoucí elity. Teprve demokracie nabývá zespo..... výrobích prostředků pozitivního obsahu a celé národní hospodářství je možno proměnit v účinný nástroj řízený obecnou vůlí rovnoprávných občanů, ku prospěchu celé společnosti.

Ústředním problémem humanitnímu socialismu je řešení základní sociologické otázky - vzájemného vztahu individua a kolektivu, postavení člověka, jakožto lidského jedince v socialistické společnosti. Vycházejíce z antropologické filosofie akcentujeme význam jednotlivce. Humanitní socialismus je individualistický, to znamená, že vychází od jednotlivce. Společnost je reální jen v jednotlivcích, ve skutečných historických formách jejich vzájemných vztahů. Přistoupit na princip pojímající společnost jako něco vyššího, co je naprosto nadřazeno jednotlivci, znamená vyloučit základní hybné síly a tvůrčí motivy, které jediné jsou základnou neustálého vývoje společnosti. Společnost, která nerespektuje oprávněné požadavky jednotlivců a neumožňuje uplatnit individuální iniciativu, taková společnost stagnuje a nakonec upadá. Obětování osobních zájmů a zejména práv a svobod jednotlivce je neslučitelná s opravdovou socialistickou společností. Společnost se nemůže osvobodit, jestliže se neosvobodí každý jedinec. Možnost svobodného rozvoje každého je to podmínkou rozvoje všech. Hodnota společnosti je vždy závislá na hodnotě jednotlivců ji tvořících a stejně tak míra kolektivní spokojenosti a štěstí je přímo úměrná míře individuální spokojenosti a štěstí je přímo úměrná míře individuální

spokojenosti a štěstí členů kolektivu. Humanitní socialismus pojímá jednotlivce jako samostatnou sociální bytost. Proto klade zvýšený důraz na vytváření takového politického modelu, který by zajišťoval plné vyžití každého jednotlivce a tím i zdravý rozvoj celé společnosti.

III. CHARAKTER HUMANITNÍHO SOCIALISMU

Charakter humanitního socialismu je dán jeho ideovými východisky, humanismem, demokracií a svobodou člověka, které tvoří jeho neoddělitelné součásti.

V praxi využívá poznatků moderní vědy a klade důraz na experimentální činnost při vytváření modelu socialistické společnosti. Tím vytváří předpoklady, aby realizace strukturních změn společnosti byla dosahována při nejmenší míře obětí a otřesů a při maximu zajištěných výsledků.

Humanitnímu socialismu je cizí prtináboženský postoj. Etická motivace socialistického úsilí dokonce nějakou formu náboženské víry předpokládá, při čemž je lhostejné, zda jí konfesionálně vyznáváme či "vědecky maskujeme".

Humanitní socialismus stojí na půdě sociální reality. Nevytváří žádné utopické universální recepty pro společenskou kuchyň daleké budoucnosti, protože každá doba má své problémy, které může jen ona řešit. - Proto se plně soustřeďuje na současnou společenskou realitu a její problémy, z nichž nejdůležitější spatřuje v trvalém uspokojování individuálních zájmů, v daném společenském celku. Vychází při tom z faktů, že "homo sapiens" není tvor dokonalý a že vybudování dokonalé společnosti je jen ideál, jehož realizace není možná právě pro tuto lidskou nedokonalost. Avšak v úsilí o dosažení

tohoto ideálu, v neustálém postupném zlepšování společnosti vidí smysl, hodnotu a cíl lidského života i života společnosti. Z tohoto hlediska přistupuje i k řešení institucionálních požadavků. Každé době a každému společenskému prostředí odpovídají určité požadavky na společenské instituce. Ačkoliv je pro zlepšení společnosti nezbytně měnit a zlepšovat její instituce, nesmí se přitom zapomínat na člověka, který dává těmto institucím charakter "funkce a cíl". Jaký je člověk, takové jsou i jeho instituce. Proto proces vytváření socialistické společnosti je zároveň procesem vytváření nového člověka, člověka na vyšší úrovni mravní. V tomto směru vystupuje do popředí osvětově - výchovná funkce humanitního socialismu. Žádné podstatné institucionální změny nepřinášejí společnosti užitku, jestliže nejsou zároveň provázeny stejně podstatnými změnami v hlavách a srdcích lidí. Z tohoto důvodu akcentuje humanitní socialismus evoluční přetváření lidské společnosti a jejích institucí, které umožňují, aby toto přetváření probíhalo zároveň s psychologickým procesem zrání lidí. Humanitní socialismus stojí na stanovisku, že socialismus nemůže být nikdy "dovršen". Mohou být dovršeny pouze různé vývojové etapy socialismu. Vždyť zápas o sociální spravedlnost a sebeurčení člověka nemůže být nikdy vpravdě dobojováno. Tvrdit opak, znamená klamat sebe i druhé. Socialismus v sobě zahrnuje věčný prvek, odvozený a věčně povahy etické motivace u lidí vždy docházelo, dochází a bude docházet ke konfliktu mezi cítem směřujícím k obecně platným věčným hodnotám a daným společenským prostředím a uvědomělý lidský rozum se bude vždy snažit řešit tento konflikt pod zorným úhlem těchto mravních principů.

Humanitní socialismus předpokládá poctivé hledání pravdy ve všech problémech společenského života. Proto požaduje svobodu konfrontace rozdílných názorů a svobodu kritiky, bez nichž nelze dojít k pravdivému poznání - "Kde není kritiky, zavládá autoritářství - a to je hrob všeho myšlení ve vědě i v politice". /T.G.M./.

Humanitnímu socialismu je vlastní optimistické pojetí vývoje lidstva. Stojí na stanovisku, že navzdory všem regresím, k nimž v historii dochází, kráčí lidstvo pomalu, ale nezádržitelně vpřed za svým dávným snem o všeobecné svobodě, spravedlnosti a štěstí..... Je to právě tento životní optimismus, který posiluje člověka v dobách nejtěžších a umožňuje mu překonávat všechny strasti lidského života.

IV. POLITICKÝ MODEL SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI

1. Všeobecná problematika politického modelu socialismu

Charakter politického modelu socialismu je dán podstatou socialismu, která spočívá v úplném sociálním osvobození člověka - to znamená v osvobození politickém i hospodářském. Z toho vyplývá, že politický model opravdové socialistické společnosti musí přinášet lidem větší míru svobody nežli politické systémy předsocialistické. Demokratický model socialistické společnosti dosud nikde uskutečněn nebyl, stejně jako nebyly dosud v plné hloubce vědecky zpracovány problémy související s problematikou socialistické demokracie. Proto každý pokus o realizaci socialistické demokracie v praxi je do jisté míry společenským experimentem, avšak experimentem nutným v zájmu socialismu, protože bez vyřešení problému svobody člověka

by socialismus své humanistické poslání nesplnil.

Při zásadních změnách společnosti a tedy i při socialistické revoluci se uplatňuje v určitých formách také jistá míra násilí, jež je závislá na konkrétních historických podmínkách. Z historie můžeme čerpat poučení, že stupeň tohoto násilí bývá přímo úměrný celkové zaostalosti národa, a že má jisté meze, které nelze beztrestně překračovat. Při socialistické revoluci musí být míra násilí omezena na minimum a na základě obecně platného etického měřítka pouzována jako únostnost k dosahovaným výsledkům. Nerespektování této zásady vytváří podmínky, při nichž se mění násilí z nevyhnutelného a dočasného prostředku v samoučel a trvalý faktor v životě společnosti. Tato proměna je charakteristická pro stalinský model, v němž je morální faktor, jímž má být násilí limitováno, potlačen. Faktor násilí je destruktivní povahy. Může ho být použito k odstranění předchozí struktury společnosti, ale nelze jej změnit v pozitivní faktor výstavby skutečné socialistické společnosti. Stalinský model ruší třídní antagonismus kapitalistické společnosti, avšak neruší společenský antagonismus vůbec - což je úkolem socialismu, nýbrž vytváří nový antagonismus mezi byrokratickou vládnoucí elitou a ostatní společností. Násilí má demoralisující účinky jak na vládnoucí, tak i ovládané, vede k morální krizi, která nakonec vyústí ve všeobecnou krizi celé společnosti. Proto pro výstavbu opravdové socialistické společnosti je stalinský model nepoužitelný.

Uplatnění tohoto modelu či jeho mírnějších forem v celé řadě zemí na tomto faktu nic nemění. Stalinský model totalitní diktatury vyrostl ze specifických podmínek zesláhlého carského Ruska a násilnického samoděržaví a těmto podmínkám zůstává do jisté míry poplatným. Za povšimnutí stojí, že se stalinismus, nebo jeho mírnější formy uplatňují s jistým úspěchem právě v méně vyspělých zemích, či v zemích, které neprošly déle trvajícím obdobím buržoasně demokratického rozvoje. Avšak i v těchto zemích musí zcela zákonitě dojít k okamžiku, kdy nastane stagnace v rozvoji těchto zemí, neboť totalitní diktatura poskytuje příliš úzký rámec pro řešení problémů vyspělé průmyslové společnosti, ani není schopna vyřešit otázku efektivního socialistického hospodářství. - Z historie můžeme čerpat poučení, jaký musí být charakter modelu socialistické společnosti, v němž bude možno úspěšně řešit problémy moderní vyspělé průmyslové společnosti. Otrokářství bude nahrazeno feudalismem, který dával lidem větší míru svobody. Feudalismus byl vystřídán kapitalismem, který přinesl ještě větší míru svobody, socialismus, který představuje ještě větší stupeň ve vývoji společnosti musí přinést nutně lidem největší možnou míru svobody. Dějiny lidstva nejsou v podstatě ničím jiným než dlouhou a strastiplnou cestou člověka k svobodě. Svoboda není pouhý rozumem vykalkulovaný požadavek, nýbrž pudová touha, která tkví v samé přirozenosti člověka. Pud ke svobodě je tak hluboce zakořeněn v lidských srdcích, že jej z nich nevyrvé ani staleté otroctví a poroba. Z toho plyne, že politický model

skutečně socialistické společnosti musí být modelem zajišťujícím maximum svobody jednotlivce. Největší možná svoboda člověka, to je smysl socialistické demokracie, o níž usilujeme.

2/ Problematika československého politického modelu socialismu

Problémy formy našeho politického modelu jsou nedílně spjaty se specifičností našeho historického vývoje, především s našimi humanistickými a demokratickými tradicemi národními. Vycházejíce z našich specifických podmínek a ze všeobecné problematiky politického modelu socialismu, chceme vytvořit v Československu takový politický model socialistické společnosti, který by poskytoval všem našim občanům maximální míru svobody, jež by umožňovala plný rozvoj tvůrčích sil a schopností našeho lidu a plnou seberealizaci každého občana. Svobodou rozumíme především nerušený výkon sociální funkce každého jednotlivce. Svoboda předpokládá i jistou míru omezení. Svoboda jedněch musí končit tam, kde by znamenala omezení svobody druhých. Proto v příslušném ústavoprávním zajištění občanských svobod nesmí být zapomenuto na právní záruky proti cizí libovůli.

Každá nekontrolovaná moc vede ke zneužívání. Vytvoření účinného systému kontroly veřejné moci je hlavním předpokladem úspěchu našeho politického modelu demokratického socialismu. Dosavadní direktivní systém byl neprůhledný, nekontrolovatelný a umožňoval udržovat libovůli jednotlivce nebo malé skupiny osob. Z tohoto důvodu bude nutné prosadit v našem novém politickém modelu co nejhluběji princip svobodné volby, nikoli proto, že by byl absolutně

dobrý, nýbrž proto, že je nesrovnatelně lepší než princip direktivní. Zkušenosti minulých let nás poučily, že svou občanskou svobodu nesmíme v žádném případě navždy darovat nesesaditelným funkcionářům, doživotním veřejným činitelům a definitivním úředníkům.

Z demokratického principu vyplývá, že menšina se musí podříditi většině. To ovšem neznámá, že by mohla být menšina postavena většinou "mimo zákon". Demokratický socialismus musí zabezpečiti i práva menšiny. K tomu přistupuje ještě skutečnost, že většina nemusí mít vždy pravdu a že nynější menšina se může stát v budoucnu většinou.

Problém demokratického socialismu je také problémem rovnosti občanů. Nesmíme zapomínat, že rovnost je spíše ideálem než skutečností, že lidská rovnost je především rovností v mravním smyslu. Pro politický model socialistické společnosti to prakticky znamená vytvoření rovnosti životních šancí, rovnosti příležitosti při volbě povolání. Všichni občané musí mít rovně podmínky k zastávání různých míst a funkcí, jedinými kritérii pro výběr uchazečů mohou být pouze jejich charakterové vlastnosti a schopnosti. Známá praxe "kádrového stropu" uplatňovaná v minulých letech je nejen nedemokratická, ale i nesocialistická.

Odstranění dřívějších třídních zábran, jakož i odstranění modelu direktivního řízení se vytvořily podmínky, aby byl vytvořen skutečný svobodný a demokratický politický systém socialismu. Musí to být optimálně fungující politický systém odpovídající současným podmínkám. Jeho obsah bude formován dalším vývojem naší společnosti a jejího poznání. Naším cílem

je snaha, aby se co nejširší vrstvy obyvatelstva účastnily dotváření tohoto systému.

Plný a mnohotvárný rozvoj člověka jako předpokládá jedince nejen ústavněprávní záruky jeho občanských svobod a práv, ale také další systém záruk ve formě politických stran a společenských organizací.

S problémem politických stran úzce souvisí otázka Národní fronty. Národní fronta vznikla historicky jako platforma sjednocení všech protifašistických sil československého lidu. Ačkoliv měla být také sjednocující základnou pro budování socialistického státu, tuto funkci v uplynulých 20 letech neplnila, protože jí byla naoktrojována podřadná role v našem veřejném životě. Nepovažujeme za správné některé hlasy volající po zrušení této instituce, protože Národní fronta posud svoji historickou úlohu nesplnila. Renesance našeho národního života předpokládá i renesanci Národní fronty ve smyslu socialistické fronty není přežitou formou a Čs. strana socialistická v ní vidí reálnou základnu pro integraci všech progresivních socialistických sil v našem státě. Proto budeme plně podporovat obrodňný proces uvnitř Národní fronty. Poslání Národní fronty v současné době je velmi významné, protože naše rodící se socialistická demokracie bude nucena odrážet různé "útoky zleva i zpráva" a pro tento úkol je sjednocení všech progresivních socialistických sil v naší zemi historickou nutností!

V Národní frontě vidíme rovněž platformu, na níž se budou střetávat politické zájmy rozmanitých společenských vrstev naší společnosti.

Nelze opomenout skutečnost, že jakýkoliv politický systém, který je založen na existenci jediné politické strany, nutně - dříve či později - vede k degeneraci nejen sebe sama jako systému, ale i oné jediné politické strany. Existence několika politických stran vytváří podmínky k účinné vzájemné kontrole. Tím se značně prohlubuje skutečná demokratičnost veřejného i vnitrostranického života. V tomto smyslu je pak tento systém několika politických stran, jednou ze základních záruk socialistické demokracie.

K těmto důvodům přistupují ještě i historické představy našich národů, podle nichž bylo takové pojetí demokratického socialismu vždy spjato s existencí a vzájemnou tvůrčí spoluprací několika politických stran.

V otázce složení Národní fronty zastáváme názor, že v ní mají být zastoupeny politické strany, které zastávají socialistický program a společenské organizace celostátního či celonárodního významu. Zejména to jsou obory, organizace mládeže, žen, tvořící se organizace zemědělců apod. Domníváme se, že zájmové či úzce stavovské organizace, které jsou politicky bezvýznamné, by neměly být samostatnými členy Národní fronty. Nadměrné množství drobných organizací v Národní frontě by vedlo k nežádoucí atomisaci našeho politického života, který potřebuje především alternativy socialistických koncepcí celostátního charakteru.

Náš politický model socialistické společnosti musí v neposlední řadě vyřešit spravedlivě národnostní problematiku Československa, a to jak poměr mezi Čechy a Slováky, tak i problematiku národnostních menšin.

Nejlepším kriteriem pro určení kvality našeho politického modelu socialismu bude spokojenost každého občana a jeho hrdost, že je občanem tohoto státu.

V. EKONOMICKÁ PROBLEMATIKA

1. Poslání socialistické ekonomiky

Hlavní smysl hospodářské činnosti společnosti spatřujeme v plném a trvalém uspokojování materiálních zájmů a potřeb každého člena naší společnosti. Rozvoj naší ekonomiky se nám jeví jako prostředek, kterým chceme měnit naši společnost ve společnost hojnosti a vytvořit tak lidsky důstojné existenční podmínky, které by umožňovaly každému občanu naší republiky sledovat jeho osobní štěstí. Socialistická ekonomika, která osvobodí lidskou práci a odstraní dřinu jako nezbytnou ekonomickou kategorii, je jedním z hlavních nástrojů, jimiž lze realizovat dlouhodobě humanistické cíle socialistické společnosti.

2/ Problematika našeho ekonomického modelu

Problematiku ekonomického modelu je nutno řešit v souvislostech s problematikou modelu politického, neboť mezi oběma jsou vzájemné úzké závislosti.

Základní otázkou při zpracovávání našeho ekonomického modelu je otázka efektivity naší ekonomiky. Vycházíme z historického faktu, že míra svobody člověka, který je nejdůležitějším činitelem v rozvoji výrobních sil, pozitivně ovlivňuje hospodářskou aktivitu a významně přispívá ke zvyšování produktivních sil společnosti. Dosavadní byrokraticko-direktivní systém

system řízení tento fakt nerespektoval a proto nebyl schopen plně vyřešit otázku své vlastní efektivnosti. Proto musíme přikročit k vytváření takového ekonomického modelu socialistické společnosti, v němž se plně uplatnily osobní zájem a iniciativa každého pracujícího. Z toho vyplývá, že to nemůže být systém řízení, který by byl budován na rovnostářské zásadě "stejných žaludků", protože rovnostářství iniciativu ubíjí. Jestliže odmítáme ekonomický primitivismus rovnostářské teorie, neznamená to, že bychom odmítali myšlenku hospodářské rovnosti. Chápeme ji však jako rovnost při uzavírání pracovních smluv a jako poměrnost proporcionalitu ve výdělcích, u nichž nelze přehlížet působivý moment zásluhy. Absolutní hospodářská rovnost je však stejně ulusorní jako absolutní rovnost vůbec !

Pro vytvoření nového ekonomického modelu naší společnosti je třeba podle našeho názoru provést následující opatření :

- důsledně oddělovat politiku od řízení ekonomiky,
- vytvořit protiváhu monopolů státního vlastnictví především širším rozvojem družstevnictví
- zavést systém socialistického manažerství, spojený s plnou odpovědností, plnými právy i hmotnými výhodami
- zřízení podnikových rad složených pouze z odborníků
- jmenování odpovědných kvalifikovaných vedoucích podnikovými kolektivy
- hlouběji propracovat ekonomické nástroje atd.

Klíč k řešení problematiky naší ekonomiky vidíme v širokém uplatnění plurality forem socialistického vlastnictví, jenž se v různých oblastech realizují různě a zcela zákonitě vedou k pluralitě ve výrobě a tím i k vytvoření podmínek pro vznik žádoucí konkurence, nezbytné pro zdravý rozvoj ekonomiky.

Jsme přesvědčeni a vhodnosti využití formy akciových společností pro socialistickou ekonomiku. Je třeba v praxi vyzkoušet typ socialistické akciové společnosti, jejímiž členy by byly národní podniky. Tato forma by mohla sehrát rovněž poistivní úlohu při rozvoji mezinárodní kooperace. V souvislosti se socialistickými akciovými společnostmi je třeba řešit i otázku zaměstnaneckých akcií, která by zdůraznila skutečné spoluvalstnictví pracujících v podniku.

Musí být vytvořeny podmínky a možnosti maximálního rozvoje družstevnictví, a to jak výrobního, tak i spotřebního.

Družstevní podniky se musí stát v zájmu zdravého rozvoje našeho národního hospodářství rovnocennými partnery národních podniků, příp. národních akciových společností především ve spotřebním průmyslu.

Dále je nutno vytvořit materiální, právní i morální podmínky k tomu, aby se mohlo efektivně rozvíjet i individuální podnikání jednotlivců, založené na vlastní práci, které je v zájmu efektivnosti našeho hospodářství nezbytným doplňkem vedle podniku státních a družstevních. Individuální podnikání nechť se rozvíjí v řemesle, maloobchodě a službách všude tam, kde se projeví jako efektivnější nežli podniky družstevní či státní.

Je samozřejmé, že těmto potřebám naší ekonomiky je nutno přizpůsobit celou hospodářskou politiku státu, a to tak, aby byl podstatně posílen zájem všech výrobců a výsledcích jejich činnosti v důsledku zvýšení jejich hospodářské moci.

Na realizaci dlouhodobých humanistických cílů naší společnosti je třeba pohlížet v souvislosti s pronikavými změnami, vyvolanými vědeckotechnickou revolucí. Z tohoto hlediska nabývá mimořádného významu zejména úloha inteligencí. Ačkoliv investice do lidí nelze kvantitativně vyčíslit tak, jako investice do výrobního zařízení, jsou nezbytné pro uskutečnění vědeckotechnické revoluce v naší zemi a budeme jim proto muset věnovat mimořádnou pozornost.

V současném vývoji naší ekonomiky připadá významné místo zemědělství, v němž je třeba posilovat zásady jeho ekonomické samosprávy a důsledně řešit otázky tzv. agrokomplexu.

Při řešení našich ekonomických problémů nesmíme zapomínat, že ekonomický úspěch netkví pouze v růstu celkového objemu fondů národního hospodářství, nýbrž také v jejich uváženém a regionálním využívání.